

Column

‘Door afschrikking op zee kan Turkije zich meer assertiviteit veroorloven’

Dr. Jonathan Holslag is politicoloog en China-kenner. Hij is onder meer docent Internationale Politiek aan de Vrije Universiteit Brussel.

In 1470 stuurde de commandant van een Venetiaanse galei een verontrust bericht vanuit Griekenland. ‘De hele zee leek op een woud,’ schreef hij, ‘Het is al onvoorstelbaar om erover te horen spreken, maar dit zien is al helemaal verbluffend.’ Het woud waarover de zeeman rapporteerde, betrof de vloot die Sultan Mehmed II liet bouwen in de werven van Istanboel. Niet lang erna werd de Venetiaanse vloot door de Turken tot zinken gebracht tijdens de Slag van Zonchio.

Turkije is nimmer een volwaardige speler geweest zonder een maritieme invloedssfeer. Een aantal Ottomaanse denkers in de negentiende eeuw kwam tot het besluit dat het verval van het rijk deels te danken was aan het feit dat het geen controle meer had op de nabije wateren. Na het Verdrag van Sèvres en de ontmanteling van het Ottomaanse Rijk, groeide weliswaar de Turkse belangstelling in een sterke vloot, vooral gezien de rivaliteit met Italië, maar bleven de investeringen gering.

Vandaag lijkt President Erdogan opnieuw een poging te doen om de Turkse maritieme macht te bestendigen. Hij leverde meermaals een pleidooi om het Blauwe Moederland te herstellen. Onder zijn bewind contesteerde Ankara de maritieme claims van Cyprus, nodigde het zichzelf uit om naar aardgas te zoeken in de exclusieve economische zone waarop Turks-Cyprus zich op beroept en onderhandelde het een maritieme corridor met Libië. Dat alles terwijl het in de Egeïsche Zee druk bleef zetten op Griekenland. De marinevloot wordt snel gemoderniseerd. De voorbije jaren werd er gemiddeld zo’n 600 miljoen dollar aan besteed. Het uithangbord is een LHD van zo’n 25,000 ton, de Anadolu, maar er komen ook nieuwe fregatten, patrouilleschepen, enzovoort. Voor een Slag van Zonchio hoeven we niet meteen te vrezen. De Turkse vloot blijft bescheiden in vergelijking met die van andere regionale spelers, zoals Rusland. En ofschoon het misschien zelf de romp kan bouwen, hangt het nog steeds met handen en voeten vast aan buitenlandse technologie.

Het probleem is eerder dat de Turkse maritieme ambities het plaatje in de Middellandse Zee verder vertroebelen. De marine wordt steeds vaker ingezet om onderzoeksschepen te escorteren in betwist gebied, of om vrachtschepen te begeleiden onderweg naar Libië. Met andere woorden, door die afschrikking op zee kan Turkije zich meer assertiviteit veroorloven.

Hetgeen al een paar keer bleek voor de kust van Libië. Dit voorjaar verjoeg een Turks fregat een Grieks marineschip dat voor de EU-operatie Irini voer. Het Griekse schip wilde een koopvaarder inspecteren die naar alle waarschijnlijkheid wapens aan boord had. Turkse fregatten richten hun vuurleidingsradar naar verluidt op Franse marineschepen. De Turken zijn duidelijk niet langer onder de indruk van de Europese maritieme aanwezigheid in de Middellandse Zee. Niet alleen de Turkse machtsopbouw verklaart die evolutie. Minstens even belangrijk is dat Ankara op begrip van enkele Europese landen kan rekenen: Italië, Malta en Spanje bijvoorbeeld. Duitsland houdt zich zoals vaak op de vlakte.

Die verdeeldheid doet opnieuw denken aan de decennia voordat Turkse admiraal Kemal Reis zijn overwinning behaalde bij Kaap Zonchio. ‘Jullie Duitsers helpen de Hongaren niet tegen de Turken en hoop maar niet op steun van de Fransen,’ vermaande de paus, ‘Jullie Fransen hoop maar niet op de hulp van de Spanjaarden tenzij jullie de Duitsers helpen.’